

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การที่สังคมจะดำรงอยู่ได้ดีและมีความเจริญก้าวหน้าต้องประกอบด้วยทรัพยากรบุคคลที่เป็นทั้งคนเก่ง คนดี ถ้าจำเป็นต้องเลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง การเป็นคนดีย่อมมาก่อนการเป็นคนเก่งดังนั้นในโลกยุคปัจจุบันที่มีการแข่งขันกันในทุกๆ ด้านและทุกคนมีความจำเป็นต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดกันมากขึ้น จริยธรรมจึงจำเป็นต้องได้รับการสอดแทรกไว้ในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นสถาบันครอบครัวหรือสถาบันการศึกษา เพราะจริยธรรมจะทำให้ทุกคนเป็นคนดี ทำให้เด็กและเยาวชนที่เป็นอนาคตของชาติ เป็นสมาชิกที่ดีและมีประสิทธิภาพของสังคม ซึ่งการพัฒนาทางศีลธรรม จริยธรรมของเด็กนั้น จำเป็นต้องมีไปพร้อมกันในทุกๆ ด้าน ทั้งทางด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย ด้านสังคมหรือแม้แต่ด้านอารมณ์จิตใจของเด็กเป็นต้น เพื่อให้เด็กได้มีวิวัฒนาการเจริญเติบโตทางสติปัญญา ความคิด อารมณ์ สังคมและพฤติกรรมพร้อมทั้งพุดินัยของเด็กเป็นไปในทางที่ถูกต้องดีงาม ตามหลักศีลธรรม จริยธรรมของสังคม โดยในความเป็นจริงตามหลักของจริยธรรมที่ถูกต้องแล้วเมื่อเด็กได้เห็นได้เรียนรู้พฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสมดีงามนั้นๆ เด็กก็จะซึมซาบและทำตามแบบอย่างที่ดีงามของศีลธรรมนั้น ๆ และเมื่อเขาเติบโตขึ้นก็จะเป็นคนดีมีศีลธรรมและจริยธรรม ดังนั้นเด็กทุกคนจึงสมควรและจำเป็นที่จะต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างถูกต้องเหมาะสม ให้มีความสามารถสร้างสรรค์ประโยชน์ต่างๆ พร้อมทั้งการฝึกหัดขัดเกลาความคิดจิตใจให้ประณีตให้มีความศรัทธามั่นคงในคุณงามความดี มีความประพฤติเรียบร้อย สุจริต มีปัญหาที่แจ่มใสในเหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาของหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา ความรู้คู่คุณธรรม พร้อมทั้งมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต เกิดทักษะความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม ตลอดจนอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมศาสนา ศิลปะ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 1-2)

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมมีความมุ่งหวังให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ มีทักษะกระบวนการ มีเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียนและมีการจัดการนำความรู้ความเข้าใจ ทักษะกระบวนการและเจตคติที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ในการเรียนผู้เรียนควรจะได้รับพัฒนากระบวนการต่างๆ จนเกิดทักษะและกระบวนการทั้งทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหา ตามกระบวนการทางสังคมศาสตร์ กระบวนการสืบสอบ ทักษะการเรียนรู้ ทักษะกระบวนการกลุ่ม ในด้านเจตคติ และค่านิยม กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จะช่วยพัฒนาเจตคติ และค่านิยมเกี่ยวกับประชาธิปไตยและความเป็นมนุษย์ รู้จักคิดวิเคราะห์ การทำงานเป็นกลุ่ม เสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความผูกพันกับกลุ่ม รักท้องถิ่น

รักประเทศชาติ เห็นคุณค่าอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ศรัทธาในหลักธรรมของศาสนา และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ด้านการจัดการ และการปฏิบัติ กิจกรรมการเรียนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิด ทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถนำ ความรู้ ทักษะ ค่านิยมและเจตคติที่ได้รับการอบรมปรมณีสยามมาใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ในชีวิตประจำวันของผู้เรียนได้ เมื่อมองในภาพรวม ๆ แล้วจะพบว่า ความสำคัญของกลุ่มสาระ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมนอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กับสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและสังคมวัฒนธรรม มีทักษะกระบวนการต่างๆ ที่สามารถ นำมาใช้ประกอบการตัดสินใจอย่างรอบคอบในการดำเนินชีวิต และมีส่วนร่วมในสังคมที่มีการ เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาในฐานะพลเมืองดีแล้วยังช่วยให้นำความรู้ทางจริยธรรม หลักธรรมทาง ศาสนามาพัฒนาตนเองและสังคมได้ ทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551, หน้า 1-2)

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปมากส่งผลต่อพฤติกรรมของเยาวชน ชาวไทยที่ต้องปรับตนเองให้เป็นไปตามสภาพแวดล้อมโดยเฉพาะส่งผลให้เยาวชนไทยต้อง ประสบกับปัญหาต่างๆ ที่หลากหลาย เช่น ปัญหายาเสพติด การมั่วสุมทางเพศ การใช้ความ รุนแรงในครอบครัวและที่โรงเรียน ขาดวินัย ไม่เคารพกฎหมาย นับว่าเป็นปัญหาสำคัญเพราะ เยาวชนจะต้องเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในวันข้างหน้าก็จะแพร่กระจายพฤติกรรมทุจริตไปสู่องค์กรที่อยู่ จนลุกลามเป็นปัญหาความล่มสลายของสังคมในที่สุด สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2549, หน้า 28) ให้ความสำคัญกับผู้ที่ทำหน้าที่ให้ความรู้และอบรมสั่งสอนนักเรียน ทั้งในด้าน ศิลธรรม จรรยา วัฒนธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ต้องสอดส่องพฤติกรรม ของเยาวชนให้เดินไปในทางที่ถูกต้อง และเมื่อพบปัญหาก็กสามารถให้คำแนะนำและเป็น ที่ปรึกษา ดังพระราชโอรสของพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีความว่า อาชีพครูถือ ว่าสำคัญยิ่ง เพราะครูมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญมั่นคง และก่อนที่จะพัฒนา บ้านเมืองให้เจริญได้นั้น จะต้องพัฒนาคนซึ่งได้แก่เยาวชนของชาติเสียก่อนเพื่อให้เยาวชน เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณค่า สมบูรณ์ทุกด้าน จึงสามารถช่วยกันเสริมสร้างความเจริญให้แก่ชาติ ต่อไป

การป้องกันและแก้ไขปัญหาค่านิยม ต้องเริ่มต้นด้วยการ ปลุกฝังค่านิยมที่ดีให้ เกิดขึ้นในเยาวชนก่อน โดยเน้นเรื่องค่านิยมที่พึงประสงค์ซึ่งมีหลายหน่วยงานพยายามจัดทำขึ้น ที่ได้รับการยอมรับและปฏิบัติอย่างแพร่หลาย คือ ค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ของสำนักงาน คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ค่านิยมดังกล่าวเน้นการส่งเสริมการรักษาวัฒนธรรม ประเพณีของชาติ อันได้แก่ การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ การประหยัด และออม การรักษาระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย การปฏิบัติตามคุณธรรมทางศาสนา และ ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ สำหรับในด้านการศึกษานั้นได้ให้ความสำคัญกับค่านิยมอยู่มาก

เห็นได้จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542, หน้า 13) กำหนดให้มีการจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระการเรียนรู้ต่างๆ รวมทั้งการปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้โดยเฉพาะในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 7) ได้กำหนดเรื่องค่านิยมไว้ในจุดมุ่งหมาย คือเห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ จากจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้จึงเป็นข้อกำหนดให้ทุกสถาบันการศึกษาต้องมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยสอดแทรกการปลูกฝังค่านิยมไว้ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตรด้วย และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กล่าวไว้ในหมวดที่ 4 แนวการจัดการศึกษา มาตราที่ 24 ข้อ (4) ว่า การจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระการเรียนรู้ต่างๆ รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม และค่านิยมที่ดีงาม รวมไปถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 14)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 1) มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง และปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ จากการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาในปัจจุบันพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม การพัฒนาด้านคุณธรรมสำหรับนักเรียนยังไม่บรรลุผล นักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีวินัยในตนเองเช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ความขยันหมั่นเพียร ความสามัคคี การรักษาเวลาความรับผิดชอบ ความยุติธรรม ความอดุทนสำคัญคือการขาดความกตัญญูกตเวที ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อสังคมโดยรวม สาเหตุปัญหาดังกล่าว ประการหนึ่งเกิดจากครูขาดเทคนิคการสอนที่ดีโดยใช้วิธีการสอนบรรยายและมีการใช้สื่อน้อยอย่างไรก็ตาม การปลูกฝังคุณธรรมจำเป็นต้องใช้วิธีสอนที่หลากหลายเพราะลำพังแต่การบอกกล่าว การอ่าน การท่องจำ ไม่ก่อให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับด้านคุณธรรม ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ดีงามและถูกต้องเหมาะสมนั้น ควรใช้วิธีสอนที่หลากหลายโดยเฉพาะการใช้สื่อการเรียนรู้เพราะสื่อมีความสำคัญและมีบทบาทอย่างยิ่งสำหรับการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ของผู้เรียน หนังสือจะบันทึกสาระความรู้ต่างๆ อย่างเป็นลายลักษณ์อักษรที่สามารถเรียนรู้ได้โดยไม่ต้องมีการจำกัดเวลาและสถานที่ หนังสือเป็นสื่อที่เปิดกว้าง สร้างแนวคิดและสะดวกต่อการค้นคว้าหาความรู้มากกว่าการศึกษาด้วยวิธีอื่นๆ เพราะสามารถ

วินิจฉัยเนื้อหาสาระได้ด้วยตนเอง เป็นการขยายประสบการณ์นำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลดีได้ด้วยเหตุนี้หนังสือจึงมีความสำคัญเพราะช่วยส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้เป็นคนทันต่อเหตุการณ์ มีนิสัยรักการอ่าน รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และมีความสุข ความเพลิดเพลินจากการอ่านหนังสือ โดยเฉพาะในปัจจุบัน การสอนของครูจะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด การใช้หนังสือเรียนจึงไม่เพียงพอต่อการแสวงหาความรู้ ครูจำเป็นต้องส่งเสริมให้มีการใช้หนังสืออื่นเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้ารายละเอียดเพิ่มเติมอย่างกว้างขวางซึ่งในบรรดาหนังสือต่างๆ ที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนนั้น หนังสือการ์ตูนเป็นสื่อชนิดหนึ่งที่มีประโยชน์อย่างมากต่อการเรียนรู้ของนักเรียนจึงเป็นสื่อที่มีแนวโน้มว่าจะนำไปใช้ได้อย่างแพร่หลายมากเพราะขณะนี้หนังสือการ์ตูนประกอบการเรียนการสอนกำลังเป็นที่นิยมใช้สำหรับนักเรียนในชั้นประถมศึกษา เพราะว่าการ์ตูนมีคุณสมบัติที่จะช่วยดึงดูดและสร้างความสนใจของเด็กให้เห็นได้ชัด การ์ตูนจะทำให้เด็กมีความกระตือรือร้น ไม่เบื่อง่าย หนังสือการ์ตูนจึงเหมาะที่จะทำเป็นหนังสือสำหรับเด็ก โดยทำเป็นหนังสือประกอบหลักสูตรระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น เพราะหนังสือการ์ตูน ดู อ่านแล้วเข้าใจง่ายสามารถกระตุ้นความสนใจของเด็กได้ดีกว่าหนังสือที่มีเพียงข้อความตัวอักษรเพียงอย่างเดียวหนังสือการ์ตูนสามารถแปลความหมายจากนามธรรมเป็นรูปธรรมได้ เด็กจึงชอบและเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินในการเรียนการสอน จากความสำคัญ of หนังสือการ์ตูนดังกล่าว จะเห็นว่าหนังสือการ์ตูนจัดเป็นสื่อที่สำเร็จที่จะช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดความรู้และมีคุณลักษณะที่ดีได้ ซึ่งพงษ์ศักดิ์ สังขวิญญู (2549, หน้า 24) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการ์ตูน ดังนี้ หนังสือการ์ตูนสามารถใช้เป็นเครื่องมือปลูกฝังความสนใจเบื้องต้นในการอ่านของเด็ก และยังช่วยให้เกิดทักษะในการอ่านและอ่านเก่งขึ้น ถ้าเด็กอ่านคำบรรยายอย่างละเอียด เด็กจะมีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ต่างๆ อย่างกว้างขวางรวมทั้งคำศัพท์ซึ่งเด็กจะได้พบบ่อย จากการอ่านหนังสืออื่นๆ อีกด้วย ช่วยให้เด็กสามารถเก็บใจความจากเรื่องที่อ่านได้ เพราะเด็กส่วนมากจะจำเรื่องที่อ่านได้แม่นยำ หรือมีการนำเรื่องที่อ่านไปเล่าให้คนอื่นฟัง สามารถตอบสนองความต้องการของเด็กในด้านความคิดฝัน โดยไม่ขัดกับวัยและความสามารถ อาจมีความรู้สึกขณะอ่านว่าได้ผจญภัยไปกับเนื้อเรื่องที่อ่านด้วย ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน และสร้างความรู้สึกให้แก่เด็กเสมือนว่า เด็กได้เข้าไปมีบทบาทในเรื่องนั้นด้วย การ์ตูนช่วยให้เด็กผ่อนคลายความรู้สึกที่ไม่ปลอดภัย และความก้าวร้าวที่ผู้อื่นจะมีต่อตนและที่ตนจะมีต่อผู้อื่น ทำให้เกิดมโนภาพที่ดีสื่อการ์ตูนที่ดีจะช่วยสร้างสรรค์ให้เด็กเกิดความคิดและจินตนาการ เด็กได้รับความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบันอย่างกว้างขวาง และเด็กใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

หนังสือการ์ตูนเป็นสื่ออีกประเภทหนึ่งซึ่งเป็นที่นิยมในการนำมาใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา ทั้งนี้เพราะการ์ตูนมีคุณสมบัติที่จะช่วยดึงดูดและสร้างความสนใจของเด็ก ความสะอาดตาของภาพการ์ตูนจะทำให้เด็กเกิดความกระตือรือร้นและไม่เบื่อง่ายและเป็นการฝึกทักษะในเรื่องนั้นๆ จากภาพการ์ตูน หากเราต้องเขียนข้อความบางอย่าง

ให้เด็กอ่านโดยเปลี่ยนมาเป็นภาพการ์ตูนแทนเด็กจะเกิดความสนใจและเข้าใจได้ดีกว่าการเขียนด้วยข้อความธรรมดา (เขาวภา จันทร์ประทักษิ์, 2554, หน้า 1) ดังพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชาดก ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชได้ทรงเห็นว่าได้ถ่ายทอดคุณธรรมต่างๆ ไว้อย่างชัดเจน มีคิดที่น่าจะเป็นประโยชน์แก่ชนทุกหมู่ด้วยประการเช่นนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงดัดแปลงเนื้อเรื่องและรูปแบบการนำเสนอเป็นฉบับการ์ตูนเพื่อให้เหมาะสมกับบุคคลทุกเพศทุกวัยสามารถน้อมนำคุณธรรมจากพระราชนิพนธ์เรื่องนี้ไปศึกษาและใช้แก้ปัญหาชีวิตได้ นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยหลายเรื่องที่ผลการวิจัยพบว่าหนังสือการ์ตูนมีส่วนช่วยให้นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาสูงขึ้นและสูงกว่าวิธีการเรียนตามปกติและนักเรียนมีเจตคติที่ดีขึ้นกว่าก่อนเรียน ดังเช่นงานวิจัยของพระมหาวิธาน ถิระพันธ์ (2547, หน้า155) ที่ได้ทำการวิจัยพบว่า หนังสือการ์ตูนประกอบการสอนเรื่องศาสนพิธีทางพระพุทธศาสนา วิชาพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ประหยัด สุนันต์ (2548, หน้า92) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ หนังสือการ์ตูนประกอบการสอนเรื่องอบายมุข 6 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เหมาะสมสามารถนำไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ส่งผลให้นักเรียน เป็นคนดี มีความเพียร มีปัญญา ดำเนินชีวิตในสังคมอย่างสันตินักเรียนมีความสนใจและทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น เพชรรัตน์ เพชรแสน (2548, หน้า 88) ที่ได้ทำการศึกษาการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูปประกอบภาพการ์ตูน เรื่องสิทธิมนุษยชนและกฎหมายในชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูปประกอบภาพการ์ตูนทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดและนักเรียนมีเจตคติต่อการเรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูปประกอบการ์ตูนอยู่ในระดับมากที่สุด นฤมล ธรรมประชา (2548, หน้า 75) ที่ได้ทำการศึกษาการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูปประกอบภาพการ์ตูน เรื่องประวัติศาสตร์สมัยอยุธยา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูปประกอบภาพการ์ตูนมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

ดังนั้นในฐานะผู้ศึกษาเป็นครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นประถมศึกษา จึงสนใจจะพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในเรื่องความกตัญญู กตเวทิต์ โดยใช้หนังสือการ์ตูนในการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง โดยศึกษาจากการเข้าไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยตนเอง และสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหนังสือการ์ตูนในการพัฒนาคุณธรรม ซึ่งจะนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และเห็นว่าการใช้หนังสือการ์ตูนประกอบ

การสอนจะช่วยพัฒนานักเรียนในด้านคุณธรรมโดยเฉพาะในเรื่องคุณธรรมได้ ดังนั้นผู้ศึกษามีความสนใจที่จะสร้างหนังสือการ์ตูน เพื่อใช้ในการพัฒนาคุณธรรมในเนื้อหา กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างหนังสือการ์ตูนประกอบการสอนสำหรับเด็กเพื่อใช้ในการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนต่อไป

ความมุ่งหมายในการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของหนังสือการ์ตูนประกอบการสอนคุณธรรม ชุดความกตัญญูกตเวที สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคุณธรรม เรื่องความกตัญญูกตเวที ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียน กับหลังเรียน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหนังสือการ์ตูนประกอบการสอนคุณธรรม ชุดความกตัญญูกตเวที

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้หนังสือการ์ตูนประกอบการสอนคุณธรรมชุดความกตัญญูกตเวที กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
2. ได้แนวทางในการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และสื่อการสอน สำหรับครูผู้สอนและผู้สนใจในการพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในกลุ่มพิเศษเมืองทอง อำเภอพิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ทั้งหมด 15 โรงเรียน จำนวน นักเรียน 321 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดดอหม อำเภอพิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ที่ได้จากการสุ่มโรงเรียน (Cluster sampling) ในกลุ่มพิเศษเมืองทองเป็นหน่วยในการสุ่ม ได้โรงเรียนวัดดอหม มีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 1 ห้องเรียน จำนวน 21 คน ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่หนังสือการ์ตูนประกอบการสอนคุณธรรม ชุดความกตัญญู กตเวที

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการจัดการเรียนรู้ ซึ่งแบ่งได้ 2 ด้าน คือ

2.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2.2 ความพึงพอใจต่อหนังสือการ์ตูน

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในสาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ส 1.1 รู้ และเข้าใจ ประวัติ ความสำคัญ ศาสนา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ตัวชี้วัดที่ 5 แสดงความเคารพพระรัตนตรัย และปฏิบัติตามหลักธรรมโอวาท 3 ในพระพุทธศาสนา หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด สาระการเรียนรู้แกนกลาง เรื่องความกตัญญู กตเวทีต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม ในเนื้อหาประกอบด้วย

3.1 กตัญญู รู้คุณ ตอบแทนคุณกตเวที

3.2 สิ่งดี ที่ควรกตัญญู

3.3 ควรรับรู้ กตเวที

3.4 ผลดี ที่ได้รับ

4. ระยะเวลา

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง จำนวน 4 สัปดาห์ รวมจำนวน 12 ชั่วโมง

นิยามศัพท์เฉพาะ

การสร้างหนังสือการ์ตูน หมายถึง การจัดทำหนังสือการ์ตูนภาพประกอบคำบรรยาย ร้อยแก้วที่อ่านแล้วให้ข้อคิดเกี่ยวกับคุณธรรม ความกตัญญูกตเวที ซึ่งดำเนินการโดยผู้สร้าง ทำการศึกษาหาข้อมูลว่าจุดประสงค์และเนื้อหาในหลักสูตรของเด็กที่อ่านหนังสือการ์ตูนว่าอยู่ในระดับใด ตั้งจุดมุ่งหมายว่าผลดีให้ใครอ่าน อ่านแล้วได้อะไรเขียนเค้าโครง กำหนดลักษณะของตัวการ์ตูน รูปแบบการ์ตูนและฉาก เขียนตัวหนังสือให้เหมาะกับวัยที่อ่านหนังสือการ์ตูน แล้วเขียนเป็นต้นฉบับออกมา

หนังสือการ์ตูนประกอบการสอนคุณธรรม หมายถึง เอกสารประกอบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อใช้ประกอบการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรม ให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดีในเรื่อง ความกตัญญูกตเวที ซึ่งหนังสือการ์ตูนที่สร้างขึ้นจะมีองค์ประกอบดังนี้ 1) ส่วนปก (binding) 2) ส่วนประกอบตอนต้น (preliminary page) ประกอบด้วย ไบรอนปก หน้าชื่อเรื่อง หน้าปกใน หน้าคำนำ หน้าสารบัญ หน้าคำชี้แจง 3) ส่วนเนื้อเรื่อง (text / body of the book) 4) ส่วนประกอบตอนท้าย (auxiliary materials) ประกอบด้วย คำศัพท์ ไบงานกิจกรรม

ประสิทธิภาพของหนังสือการ์ตูนประกอบการสอนคุณธรรม หมายถึง คุณภาพของหนังสือการ์ตูนประกอบการสอนคุณธรรม โดยวัดจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพของสื่อไว้เท่ากับ 80/80 ซึ่งเกณฑ์ 80/80 ที่ใช้มีความหมาย ดังนี้

80 ตัวแรก หมายถึง ประสิทธิภาพของกระบวนการ ได้จากการหาค่าคะแนนเฉลี่ยจากการประเมินผลที่ใช้วัดความสามารถในการปฏิบัติงาน โดยครูเป็นผู้ให้คะแนนและคิดเป็นร้อยละ 80

80 ตัวหลัง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนครบทั้ง 4 เล่ม โดยเฉลี่ยร้อยละ 80

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนจากความรู้ความเข้าใจในบทเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้หลังเรียนที่วัด โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภายหลังสิ้นสุดจากการเรียนที่สร้างขึ้นจากผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

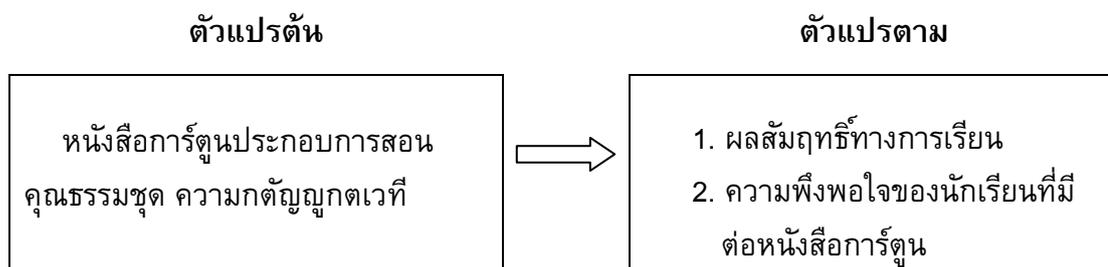
ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหนังสือการ์ตูน หมายถึง การแสดงออกซึ่งความรู้สึกว่าชอบ หรือนักเรียนมีความชอบมีความรู้สึกพอใจต่อหนังสือการ์ตูนประกอบการสอนคุณธรรม

ความกตัญญูกตเวที หมายถึง การรู้จักคุณค่าของคนที่ทำคุณความดีต่อตนและการตอบแทนคุณผู้มีคุณแก่ตน เป็นคุณธรรมพื้นฐานของมนุษย์ ในสังคมมนุษย์ต้องเกี่ยวข้องกับสิ่งอื่น ชีวิตด้านกายภาพดำรงอยู่ได้เพราะได้รับอุปการะเลี้ยงดูจากบุคคลต่างๆ มีบิดามารดา ครูอาจารย์ ญาติพี่น้อง เป็นต้น

นักเรียน หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนวัดอโศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า การสร้างหนังสือการ์ตูนประกอบการสอนคุณธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดของ (อเนก รัตน์ปิยะภากรณ์, 2547, หน้า 28) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการเขียนหนังสือการ์ตูนเรื่อง ดังนี้ 1) ศึกษาหาข้อมูล เก็บข้อมูล ผู้เขียนจะต้องทำการศึกษาหาข้อมูล เก็บข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องราวที่จะเขียน 2) ตั้งจุดมุ่งหมาย การเขียนเรื่องต้องตั้งจุดมุ่งหมายว่า เพื่อให้ใครอ่าน อ่านแล้วได้อะไร จะแทรกความรู้อะไร เพื่อให้การเขียนมีทิศทางชัดเจน 3) เขียนเค้าโครงหรือเนื้อเรื่องย่อ ผู้เขียนจะต้องคิดและเขียนเนื้อเรื่องอย่างง่าย ๆ 4) ตัวละครหรือตัวการ์ตูน ผู้เขียนจะต้องคิดและกำหนดลักษณะของตัวการ์ตูน รูปแบบการ์ตูนและฉาก 5) รูปแบบการเขียนต้นฉบับ ผู้เขียนจะต้องเอาเค้าโครงเรื่องมาเขียนเป็นต้นฉบับ โดยเขียนบรรยายรายละเอียดในกรอบภาพของแต่ละกรอบภาพ กำหนดขนาด จำนวนตัวการ์ตูนในกรอบภาพ ฉากในกรอบภาพ ข้อความบรรยายคำพูดของตัวการ์ตูนในกรอบภาพตั้งแต่กรอบภาพแรกไปจนจบเรื่องราวตามเค้าโครงเรื่องนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดไว้ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องความกตัญญูกตเวที ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยหนังสือการ์ตูนประกอบการสอนคุณธรรม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน